

Epilepsia ja raskaus –laaja kansainvälinen EURAP-tutkimus jatkuu

KUVA: THANNU MIETTINEN

Epilepsia on yksi yleisimmistä neurologista sairauksista ja sitä sairastaa lähes 1% synnyttäväväestöstä. Aiemmissa tutkimuksissa on todettu raskaudenaikaisten komplikaatioiden lisääntyneen sekä äidillä että sikiöllä. Esille tuotuja huolia ovat olleet mm. naisten lisääntyneet hormonaaliset ongelmat, raskaudenaikaiset komplikaatiot, synnynnäisten epämuodostumien lisääntyminen sekä epilepsialääkityksen mahdolliset pitkäaikaisvaikutukset niille raskauden aikana altistuneilla lapsilla.

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirissä KYSssä muutama vuosi sitten Katriina Paloviidan (silloisen Viinikaisen) tekemässä väitöskirjatutkimuksessa epilepsiaa sairastavien ja sairastamattomien välillä ei todettu eroa lisääntymisterveydessä ja myös raskauden kulku oli normaali epilepsiaa sairastavilla naisilla. Jopa 60 % epilepsiaa sairastavista naisista saa lapsen Kuopion alueella. Tämä on samaa luokkaa kuin epilepsiaa sairastamattomilla naisilla, kun otetaan huomioon se, että vakavia liitännäissairauksia, kuten kehitysvammaisuutta tai vakavia psykiatrisia sairauksia, jotka sinällään estävät lasten saannin, on enemmän epilepsiaa sairastavilla naisilla. Synnynnäinen epämuodostuma oli havaittavissa vajaalla 5 %:lla syntyneistä lapsista ja luku on lähes kaksinkertainen verrattuna keskimääräiseen epämuodostumamäärään Suomessa. Myös lasten pienipainoisuus raskauden keston nähden sekä vastasyntyneiden tehostetun hoidon tarve oli lisääntynyt verrattuna muihin lapsiin.

Monet tekijät kuten ympäristö ja perimä vaikuttavat lasten neurokognitiiviseen kehitykseen. Valproaatille altistuneilla lapsilla oli enemmän neurokognitiivisia vaikeuksia kuin verrokeilla, vaikka tulos ei pienen otoskoon vuoksi ollut tilastollisesti merkittävä. Myös valproaattia epilepsialääkkeenä käyttävien naisten älykkyysosamäärä

ja keskimääräinen koulutustaso olivat alhaisempia kuin karbamatsepiinia käyttävien naisten, mikä mahdollisesti heijastelee taustalla olevia geneettisiä ja erilaisiin epilepsiatyyppeihin liittyviä eroja, jotka voivat osaltaan vaikuttaa lasten neurokognitiivisen kehityksen eroihin lääkeryhmien välillä.

Nykyisin Suomi (yliopistosairaalat Kuopiosta ja Helsingistä ja keskussairaalat Joensuusta, Lahdesta ja Mikkelistä) osallistuu kansainväliseen EURAP-tutkimukseen, johon on kerätty maailmanlaajuisesti tietoja jo yli 15 000 raskaudesta erilaisia epilepsioita sairastaneilla naisilla, jotka raskauden aikana ovat käyttäneet epilepsialääkitystä. Ensimmäinen epämuodostumariskiiä käsittelevä analyysi on tekeillä ja tullaan julkaisemaan ensi vuonna koskien karbamatsepiinia, valproaattia ja lamotrigiinia ainoana lääkkeenä käyttäneiden naisten lapsia. Tutkimukseen liittyy myös jatkotutkimus, jossa selvitetään lasten pitkäaikaista kognitiivista ennustetta. EURAP-tutkimus tulee jatkumaan edelleen pitkäaikaisesti ja uudet keskuksat Suomestakin ovat tervetulleita. Lisätietoa tutkimuksesta ja ajankohtaisista uutisista voi lukea www.eurapinternational.org/ sivustolta.

Epilepsiaa sairastavat naiset ovat haasteellinen potilasryhmä niin neurologeille kuin muillekin terveydenhuollon ammattilaisille. Suurin osa epilepsiaa sairastavien naisten raskauksista sujuu normaalisti, mihin voidaan vaikuttaa mm. huolellisella raskauden suunnittelulla ja seurannalla, epilepsialääkityksen optimoinnilla sekä raskaudenaikaisten epämuodostumien seulonnalla. Todennäköisyys synnynnäisiin epämuodostumiin on kuitenkin lisääntynyt ja on noin kaksinkertainen normaaliväestöön verrattuna. Myös epilepsialääkityksen pitkäaikaisvaikutukset ovat viime vuosina nousseet mielenkiinnon kohteeksi. ■